

pppcevşen

CEVŞEN

Soru: Cevşen hakkında Müslümanlar arasında farklı görüşler var. Bazıları onu baş tacı yaparken, bazıları da ona karşı olabildiğine ilgisiz, hatta ondan habersiz. Bu sebeple, bizleri Cevşen hakkında aydınlatır mısınız?

Cevşen ile ilgili pek çok düşünce ve görüş ortaya atılmıştır. Daha çok Şiî kaynaklardan gelmiş olması, Ehl-i Sünnet'in Cevşen'e karşı soğuk davranmasına sebep olmuştur. Ancak bizim Cevşen ile ilgili mülâhazamız biraz hususiyet arz etmektedir. Onun için de başkalarına ait görüşlerin naklinden daha çok, biz burada kendi mülâhazalarımızı aktarmak istiyoruz:

1. *Cevşen hâlisâne yapılmış bir duadır.* Onun hangi cümle ve kelimesi ele alınırsa alınsın, damla damla ihlâs ve samimiyet yüklü dua takattur eder. Durum böyle olunca, Cevşen kime izafe edilirse edilsin, özdeki bu hususiyete tesir etmemeli. Burada, "Bir sözün Efendimiz'e izafesiyle bir başkasına izafesi arasında fark yoktur." demek istemiyoruz elbette. Demek istediğimiz şudur: Cevşen'in asgarî vasfı onun bir dua olmasıdır. Başka hiçbir özelliği bulunmasa, sadece onun bu özelliği bile, Cevşen'e bir değer ve kıymet atfetmek için yeterli bir sebeptir. Hâlbuki onun daha nice özellikleri vardır ki, diğer maddelerde bazılarını işaret edilecektir. Öyleyse, sadece senedine ait şaibeden dolayı Cevşen'i tenkit pek haklı bir davranış olmasa gerek.

2. *Efendimiz'e ait sözlerin bütün beşer sözlerine bir rüçhaniyet ve üstünlüğü vardır.* O'na ait beyan ve sözleri seçip tanımada maharet kazanmışlara gizli kalmayacak bir gerçektir ki, *Cevşen baştan sona peygamberane ifadelerle bezeli bir edaya sahiptir.* Bu sebeple de duada O'na ait malzemeleri kullanmak hem önemli hem de kabule daha yakındır. Fakat yine de bu bir tercih meselesidir. Yoksa insan namazın dışındaki duaları hangi dille yaparsa yapsın bu durum duanın aslına tesir etmez; zira Cenâb-ı Hak bütün dilleri bilir ve duaya icabette sadece duanın samimî ve gönülden olmasını esas alır. Zaten dillerin ve renklerin ayrı ayrı oluşu O'nun kudretine işaret eden âyetlerden değil mi?

3. *Yukarıda da işaret ettiğimiz gibi Sünnî kaynaklar Cevşen'e yer vermezler.* Sadece Hâkim'in Müstedrek'inde Cevşen'den birkaç fıkrayı görebiliriz.⁹⁴ Onun dışındaki eserlerde ben şimdiye kadar, Cevşen'e ait ibare ve ifadelerin birkaçının bile nakledildiğini görmedim. Ancak bu, tamamen senede ait bir hususiyete dayanılarak alınmış müşterek tavrın tezahüründen başka bir şey değildir ve Cevşen'in değerine menfi yönde etki edecek bir ağırlığı da yoktur. Nitekim Buhârî ve Müslim'in rivayet ettiği pek çok hadis var ki, aynı hadisler çok küçük farklarla, hatta bazen aynı şekliyle Küleynî'nin el-Kâfî'sinde yer almaktadır. Ne var ki Ehl-i Sünnet âlimleri Küleynî'den tek bir nakilde dahi bulunmamışlardır. Hâlbuki onda yer alan hadisler, Buhârî ve Müslim'de de yer aldıklarına göre hem senet hem de lafız itibarıyla cerhi söz konusu olmayan hadislerdir. Ancak, el-Kâfî'de yer alan hadisleri daha çok Şîî imamlar nakletmişler ve bu sebeple de Sünnîlerce, o hadisler daha işin başında endişeyle karşılanmışlardır.

Cevşen için de aynı durum söz konusu olmuştur. Eğer Cevşen Şîî imamlar yoluyla nakledilmemiş olsaydı, öyle zannediyorum ki, bütün Sünnîlerce kabul görecekti ve baş tacı

⁹⁴ el-Hâkim, *el-Müstedrek* 1/729.

edilecekti. Fakat Cevşen, senet yönüyle bir tali'sizliğe uğradığı için, bunca insan sırf bu yüzden onun nurlu, feyizli ve bereketli ikliminden mahrum kalmıştır. Şu anda böyle bir tali'sizliği önleyecek güçte de değiliz. Asırların birikimiyle vücud bulmuş böyle bir kanaati bertaraf etmek imkânsız olmasa bile çok zordur.

4. Bazen hadis kriterleri ölçü olmayabilir. Ehlullahın Efendimiz'den keşfen hadis alması hic de az vâki olmuş hâdiselerden de değildir. İmam Rabbanî mealen der ki: “Ben, İbn Mesud'dan, Muavvizeteyn'in Kur'ân'dan olmadığına dair rivayetini görünce, bu sûreleri farz namazlarımda da okumamaya başladım. Ne zaman ki, Efendimiz'den onların Kur'ân'dan olduğuna dair ihtar aldım, ancak o zaman bu sûreleri farz namazlarımda da okumaya başladım.”

Bazılarının bizim Kunut duası olarak okuduklarımızı, Kur'ân'dan kabul etmesi de, yukarıda işaret ettiğimiz hususa ayrı bir delil kabul edilebilir. Ve yine İmam Rabbanî'den bir misal... diyor ki: “Ben bazı hususlarda İmam Safi'yi taklit ediyordum. Ancak bana İmam Ebû Hanife'nin peygamberlik mesleğini temsil ettiği ihsas edildi. Ben de Ebû Hanife'ye iktida ettim...”⁹⁵

Bu durum da elbet belli kriter ve ölçü gerektirir. Yoksa önüne gelen herkes keşfen bir şeyler aldığını söyler ve ortalık bir sürü uydurma keşiflerle dolar. Ama bazı büyük zatları bu kategoriye dahil etmek çok büyük yanılğı olur. Onlar “Keşfen aldık!” dediklerini mutlaka öyle almışlardır ve dedikleri de kat'iyen doğrudur. Ne var ki, bunları belli hadis kriterleri içinde tahlil etmek imkânsızdır. Onun için de hadisçiler bu türlü ifadelerle iltifat etmemişlerdir. Ama onların iltifat etmemesi bu ifadelerin doğru olmadığı mânâsına da gelmez.

Bütün bu söylediklerimiz Cevşen için de aynen geçerlidir. Onun için biz kesinlikle diyoruz ki, Cevşen mânâsı itibarıyla

⁹⁵ İmam Rabbanî, *el-Mektubat* 1/305 (282.Mektup).

Efendimiz'e ilham veya vahiy yoluyla gelmiştir. Daha sonra da ehlullahtan birisi bu Cevşen'i keşif yoluyla Efendimiz'den almış ve Cevşen bize kadar öyle ulaşmıştır.

Bu hususlara şunu da ilave etmek faydalı olur kanaatindeyim. İmam Gazzâlî gibi bir allâme, Gümüşhanevî gibi bir büyük veli ve Bediüzzaman gibi bir sahibkırân, Cevşen'i kabullenip onu vird edinmişlerdir. Hatta İmam Gazzâlî ona bir şerh yazmıştır. Cevşen'in me'hazindeki kuvvet ve kudsiyete ait başka hiçbir delil ve burhan olmasa, sadece isimlerini verdiğimiz büyüklerin bu kabullenişleri ve yüzbinlerce insanın Cevşen'e gönülden bağlanıp değer atfetmeleri, Cevşen hakkında en azından ihtiyatlı konuşmaya yetecek güç ve kuvvette delillerdir. Sadece senedine ait bir boşluktan dolayı Cevşen'e dil uzatmak en ılımlı ifadeyle bir haksızlıktır.

RÜYA İLE AMEL

Soru: Rüya ile amel edilir mi?

Rüya, hadisin ifadesiyle “mübeşşirat”⁹⁶ tandır. Yani o bir muştular kaynağıdır. Allah (celle celâluhu) rüyalarla bize müjdeler verir. Buna, kendi adımıza “şekerleme kabîlinden ihsanlar, lütuflar” diyebiliriz.

Elbette rüyanın da bir hakikati var. Ancak soruda, rüyadan ziyade, rüya ile amel edilip edilemeyeceği hususu sorulduğu için, biz de daha çok meselenin o yönüne temas etmek istiyoruz. Ayrıca, rüya ile beraber melekûta açılan diğer kapılara da yine bu çerçeve içinde işaret etmenin yararlı olacağına inanıyoruz.

İnsanın mükellefiyetlerini ifa edeceği saha “yakaza” dediğimiz uyanıklık hâlinin devam ettiği zaman ve mekânla kayıtlıdır. Yani uyku ve baygınlık hâli gibi durumlar, mükellefiyet dışı bırakılmışlardır. Bu itibarla da, bunların, ne emredici ne de emir alıcı olarak hükümlere esas sayılabilecek yanları yoktur. Bu cümleden olarak bir insan, rüyasında kelime-i küfür söylese dinden çıkmaz ve baygınlık hâlinde, dinin bütün mükellefiyetlerinden muaf tutulur.

Meseleye bu zaviyeden baktığımızda; ister müsbet, ister menfi mânâda rüyalarla gelen müjde veya ikazların objektif bir

⁹⁶ Buhârî, *tâbir* 4; Tirmizî, *rüya* 1.

değer ifade ettikleri söylenemez. Bu yönüyle de onların bağlayıcı birer delil veya burhan kabul edilmeleri mümkün değildir. Ancak, şer-i şerife muvafık ve mülayim olan meselelerde rüyaların o rüyayı görene özel bir mesaj ifade etmesi –tabîî Kitap ve Sünnet’le çatışmaması bir ön şarttır– söz konusu olabilir. Aksi hâldeki rüyaların, hiçbir kıymet-i zatiyeleri yoktur.

Diyelim ki, üzerine hac farz olan bir insan, bütün şartlar mevcut iken, sırf gördüğü bir rüyayı, hacca gitmemesi gerektiğine bir işaret şeklinde yorumlayarak, bu vecibeyi ifadan vazgeçmesi kesinlikle doğru değildir ve onun gördüğü bu rüya, onun için asla ser’î bir mesnet ve menat sayılmaz. Çünkü hacın farziyeti Kitap ve Sünnet’le tespit edilmiştir.. ve durumu bu şartlara uygun herkes mutlaka hac farzasını yerine getirme mecburiyetindedir. Ayrıca bu konuda mazeret kabul edilebilecek hususlar da, yine Kur’ân ve Sünnet’in bir uzantısı sayılan fıkıh kitaplarında tespit edilmiştir. Bir insan bir değil yüz defa, bunun aksine rüya görse, yine fıkıh kitaplarında tespit edilen hükümler doğrultusunda amel etmek mecburiyetindedir.

Hele rüyaları başkalarını ilzam etmede kullanmak çok büyük bir hata ve açıkça dinin nasslarıyla savaş demektir. Bununla beraber, rüyaların mubah meselelerde, rüyayı görene münhasır kalmak şartıyla, yönlendirici bir fonksiyonunun olduğu da her zaman kabul edilebilir. Yine de bunun, Kur’ân ve Sünnet’te içtihad edilerek çıkarılmış bir hüküm ölçüsünde ağırlığının olduğu söylenemez. Ben şahsen rüyalarla amel hususunda söylediğim bu kanaate, melekût âlemiyle irtibata geçirici diğer yolları da katmak isterim.

Meselâ; bir insan, temessülen Efendimiz’le görüşebilir. Farzımuhal, bu görüşme esnasında Efendimiz’den ona söylenenler eğer şer’î ölçülere muhalif ise, –bunu farzımuhal çerçevesinde dahi olsa ürpererek söylüyorum– o insan kesinlikle şer’î ölçülere ters düşen o ifadeleri tatbik edemez ve Efendimiz’le görüşmesini kendisi için delil ve hüccet sayamaz. Efendimiz misalini bilhassa arz ediyorum ki, diğerleri için de bir ölçü olabilsin.

Yani insan temessül etmiş şekilleriyle nebileri de görse, velileri de görse hüküm değişmez. Söylenenler şer'î ölçülere tatbik edilir ve davranışlar ona göre ayarlanır.

Diğer taraftan, melekût âlemiyle irtibatını cinler vasıtasıyla da temin edenler vardır. Şunu kesin ve net bir dille ifade edeyim ki, bu yol, hiç mi hiç yol değildir. Zira cinler insanlara kıyasla, istidat ve kabiliyet bakımından çok daha düşük varlıklardır. Bunların söylediklerinin her zaman yüzde doksan dokuzunun yalan olma ihtimali söz konusudur. Bu sebeple de onlara dayandırılarak alınacak kararlar da yüzde doksan dokuz nisbetinde hep yanlış demektir.

Günümüzde medyumluk moda hâline gelmiş gibidir. Aslında medyumlar kendileri himmete muhtaç insanlardır. Onlardan fayda ummak, insanın kendi kendisini aldatmasından başka bir şey değildir.

Cinler cesitli şekil ve kılıkta görünebilme kabiliyetine sahiptirler. Bu sebeple de, bazı insanları kandırmaları her zaman söz konusudur. Nitekim bu yolla onlar, pek çok insanı kandırıp iğfal etmişlerdir. Hatta bazılarını o denli kandırmışlardır ki; bu zavallılar kendilerini mehdi, hatta peygamber zannetmişlerdir...

Bu konuya, vilâyet yolundaki vartaları da ilave etmek mümkündür. Ancak bu mesele ayrıca tahlil gerektirdiği için şimdilik sadece bu küçük işaret ile iktifa ediyoruz.

Bütün bunlar ve bunlara benzer gerekçelerden dolayı, sorunun cevabını şöyle özetlemek mümkündür:

Gerek rüyalar, gerekse başka yollarla melekût âlemine açılmalar neticesi elde edilen bilgiler veya yorumlanan müşâhedeler, insanı ilzam edecek ve bağlayacak değerde hükümler değildirler. Hele şer'î ölçülerle çatışma durumu varsa, kesinlikle onlara itibar edilemez ve bir Müslüman için böyle bir tercih de asla söz konusu olmamalıdır.